

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของ นักเรียนอาชีวศึกษา โดยเลือกศึกษากรณีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวาย ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของค่านิยม และความเชื่อที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดค่านิยม และการปลูกฝังทัศนคติในระบบการดูแลน้องใหม่ ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และเพื่อหาแนวทางในการสร้าง ค่านิยม และความเชื่อใหม่ที่จะลดความขัดแย้งของนักเรียนอาชีวศึกษา

จากผลการศึกษาในบทที่ผ่านมา ทำให้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษามาทั้งหมด ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้ศึกษาจึงขอสรุปภาพรวมโดยรวมของผลการศึกษาข้อมูลดังกล่าวไว้อย่างรวบรัดอีกครั้งหนึ่งโดยการนำเสนอในรูปความเรียง ส่วนในหัวข้อถัดไปเป็นการแสดงความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา ปัญหาที่พบในการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวส.2 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.01 ถึง 4.00 มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สถานภาพของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีผู้อุปการะเลี้ยงดูเป็นบิดามารดา ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ดี มีจำนวนเพื่อนสนิทอยู่ระหว่าง 31 ถึง 40 คน เคยร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไป และสาเหตุของใจในการเข้าร่วมทะเลาะวิวาทมาจากสาเหตุอื่นๆ เช่น ไม่มีทางหลีกเลี่ยง แก้แค้น ถูกดักทำร้าย ฯลฯ

ในด้านการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เพื่อที่จะทดสอบสมมติฐานทั้ง 8 ข้อนั้น เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แล้ว ปรากฏว่า มีสมมติฐานที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 ข้อ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ข้อ และไม่สามารถคำนวณจากสูตรได้เนื่องจากไม่มีความแตกต่างของระดับการได้รับการปลูกฝังฯ จำนวน 1 ข้อ ดังนั้น จากผลการศึกษาจึงพบว่า นักเรียนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวายที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักเพื่อนพ้องสูง ได้รับการปลูกฝังค่านิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหาสูง ได้รับการปลูกฝังค่านิยมไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนสูง ได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักสถาบันสูง และได้รับการปลูกฝังทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทเห็นเป็นเรื่องธรรมดาสูงมักจะทะเลาะวิวาทสูงกว่านักเรียนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวายที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักเพื่อนพ้องต่ำ ได้รับการปลูกฝังค่านิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่ำ ได้รับการปลูกฝังค่านิยมไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนต่ำ ได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักสถาบันต่ำ และได้รับการปลูกฝังทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทเห็นเป็นเรื่องธรรมดาต่ำ ส่วนนักเรียนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวายที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักความเป็นอิสระสูง และได้รับการปลูกฝังค่านิยมการแสดงออกอย่างเปิดเผยสูง จะไม่ทะเลาะวิวาทสูงกว่านักเรียนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวายที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักความเป็นอิสระต่ำ และได้รับการปลูกฝังค่านิยมการแสดงออกอย่างเปิดเผยต่ำ สำหรับนักเรียนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวายที่ได้รับการปลูกฝังความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของสัญลักษณ์ที่เป็นตราหรือเครื่องหมายของสถาบันนั้น ไม่สามารถคำนวณจากสูตรได้ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนได้รับการปลูกฝังในระดับสูง จึงไม่มีความแตกต่างของระดับการปลูกฝังความเชื่อนี้

5.2 ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษา เมื่อมองในภาพรวมแล้วจะเห็นว่า การได้รับการปลูกฝังค่านิยมความเชื่อ และทัศนคติ ต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้มีผลส่งเสริมต่อการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นตัวแปรตามในการศึกษาในครั้งนี้ของนักเรียนอาชีวศึกษาชายกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเมื่อสรุปเรียงความสำคัญหรือระดับความมีอิทธิพลของการได้รับการปลูกฝังความเชื่อ และทัศนคติที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาท ในส่วนของตัวแปรอิสระต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย จะเห็นว่า

การได้รับปลูกฝังค่านิยมใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาที่มีความสำคัญ หรืออิทธิพลต่อการทะเลาะวิวาทสูงที่สุดตามมาด้วยการได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักสถาบัน การได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักเพื่อนฝูง การได้รับการปลูกฝังค่านิยมไม่ให้ความสำคัญกับการเรียน และการได้รับการปลูกฝังทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาตามลำดับ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระดับผู้ที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทในระดับสูงแล้ว จะเห็นได้ว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้นำได้รับการปลูกฝังความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของสัญลักษณ์ที่เป็นตราหรือเครื่องหมายของสถาบันในระดับสูงมากที่สุด โดยได้รับการปลูกฝังในระดับสูงทุกคน รองลงมาเป็นการได้รับการปลูกฝังค่านิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหา การได้รับการปลูกฝังค่านิยมการแสดงออกอย่างเปิดเผย การได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักสถาบัน การได้รับการปลูกฝังทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา การได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักความเป็นอิสระ การได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักเพื่อนฝูง และการได้รับการปลูกฝังค่านิยมไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนตามลำดับ จากการเปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้น สามารถนำเอาผลดังกล่าว มาใช้ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาค่าการทะเลาะวิวาทของนักเรียน อาชีวศึกษาได้เป็นข้อๆ ดังนี้

5.2.1 จะเห็นได้ว่า การปลูกฝังค่านิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหาที่มีอิทธิพลส่งเสริมให้มีการทะเลาะวิวาทสูงที่สุด และก็มีจำนวนผู้ได้รับการปลูกฝังค่านิยมนี้ในระดับสูงจำนวนมาก จึงเป็นสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างมากที่ต้องเร่งให้มีการแก้ไขปัญหาค่าการทะเลาะวิวาทโดยเร่งด่วน เพราะไม่เช่นนั้นแล้วสถานการณ์การทะเลาะวิวาทจะเกิดขึ้น โดยต่อเนื่อง

5.2.2 การได้รับการปลูกฝังค่านิยมรักสถาบัน และรักเพื่อนฝูง เป็นค่านิยมที่มีผลต่อการ ส่งเสริมให้มีการทะเลาะวิวาทสูงเช่นเดียวกัน จึงเห็นว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบหาแนวทางในการแก้ไข โดยด่วนเช่นเดียวกัน

5.2.3 การได้รับการปลูกฝังค่านิยมไม่ให้ความสำคัญกับการเรียน แม้ว่าจะมีจำนวนนักเรียนอาชีวศึกษาที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านนี้น้อยที่สุดก็ตาม แต่ก็มีอิทธิพลต่อการทะเลาะวิวาทในสูง จึงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถละทิ้งไม่ได้เพราะหากเมื่อมีจำนวนผู้ที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมด้านนี้เพิ่มมากขึ้นก็จะส่งผลให้มีการทะเลาะวิวาทมากขึ้นตามไปด้วยจึงควรที่จะได้มีการหาแนวทางป้องกันไม่ให้มีการปลูกฝังค่านิยมด้านนี้ไม่ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น

5.2.4 การปลูกฝังทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา นั้น ถึงแม้จะมีผลส่งเสริมหรืออิทธิพลต่อการทะเลาะวิวาทต่ำที่สุด แต่เมื่อมาคูณกับจำนวนผู้ได้รับการปลูกฝังในระดับสูงจะเห็นว่ามีความถี่มาก จึงเป็นปัญหาที่จะละทิ้งไปไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะหากมีการปลูกฝังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ความรุนแรงในการที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทก็จะเพิ่มมากขึ้นและจำนวนครั้งของการทะเลาะวิวาทก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

อนึ่ง สำหรับการได้รับการปลูกฝังความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของสัญลักษณ์ที่เป็นตราหรือเครื่องหมายของสถาบันนั้น ถึงแม้จะมีอาจสรุปได้ในการพิสูจน์สมมติฐาน แต่จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับการปลูกฝังความเชื่อด้านนี้ในระดับสูงทุกคน ทั้งที่เคยทะเลาะวิวาท และไม่ทะเลาะวิวาท ประกอบกับผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ จะเห็นว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้นักเรียนอาชีวศึกษาทะเลาะวิวาทกันก็คือการนับถือองค์พระวิษณุคนละปางกัน โดยเฉพาะระหว่างช่างกลซึ่งนับถือพระวิษณุกรรมปางประทับนั่ง กับช่างก่อสร้างซึ่งนับถือพระวิษณุกรรมปางประทับยืน แม้ว่าจะศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกันก็ตาม จึงต้องให้ความสำคัญต่อการได้รับความเชื่อนี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะหากมีการขู่หรือกระทำการดูหมิ่นโดยการนำเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเป็นเครื่องมือแล้วเชื่อได้ว่า เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทจะต้องมีขึ้นระหว่างคู่อริอย่างแน่นอน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะการทะเลาะวิวาทในสถาบันทั้ง 2 แห่งที่ได้ทำการศึกษา คือ สถาบันเทคโนโลยี ราชชมงคลวิทยาเขตกรุงเทพ และสถาบันเทคโนโลยีราชชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวาย มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือลักษณะการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นกับสถาบันเทคโนโลยี ราชชมงคลวิทยาเขตอุเทนถวายจะเป็นการทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบัน ความรักใคร่สนิทสนมระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องภายในสถาบันเห็นได้ชัดว่ามีความผูกพันกันชัดเจนมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถาบันดังกล่าว นักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ชายกว่าร้อยละ 90 ประกอบกับเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาด้านวิชาชีพทางการก่อสร้าง ซึ่งมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เคารพนับถือเดียวกัน คือ พระวิษณุกรรมปางประทับยืน ส่วนสถาบันเทคโนโลยีราชชมงคลวิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพนั้น ลักษณะการทะเลาะวิวาทมีทั้ง เกิดขึ้นระหว่างสถาบันและภายในสถาบัน ทั้งนี้เป็นเพราะสถาบันดังกล่าวเปิดสอนให้การศึกษแก่นักเรียนในหลายสาขาวิชา ในส่วนที่มีปัญหาเรื่องการทะเลาะวิวาทมากจะมีเฉพาะแผนกที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ชายและมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความเคารพนับถือต่างกัน เช่น ช่างกลช่างก่อสร้าง ฯลฯ โดยนักเรียนที่อยู่ในแผนกช่างกลจะเคารพนับถือพระวิษณุกรรมปางประทับนั่ง

ส่วนช่างก่อสร้างจะเคารพนับถือพระวิษณุกรรมปางประทับยืน ความผูกพันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง จะมีความ สนิทสนมกันในแต่ละแผนก

การถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติต่างๆที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทจากรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้องๆ ที่อยู่ในแผนกหรือสถาบันเดียวกัน จะเริ่มตั้งแต่กระบวนการรับน้องซึ่งภายในกิจกรรมรับน้องจะทำให้แต่ละคนเรียนรู้ถึงสถานภาพและบทบาทของตนเองว่าควรจะปฏิบัติตนอย่างไรขณะที่เรียนอยู่ในสถาบันนั้น โดยสภาพทางสังคมภายในแต่ละสถาบันอาจมีความแตกต่างกันไปบ้าง การปลูกฝังจะเน้นการยึดเหนี่ยวที่กลุ่มให้มีความรักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเคารพนับถือกันในระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง ให้มีความรักเคารพต่อกลุ่มหรือสถาบันเป็นหลักซึ่งทำให้บทบาทที่รุ่นน้องได้รับคือการยึดติดกับกลุ่มหรือสถาบัน โดยมีการนำเอาสัญลักษณ์ต่าง ๆ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันมาเป็นสิ่งย้ำความสำคัญของกลุ่มเพื่อสร้างความผูกพันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง การนำเข้าไปสู่เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทนั้น นอกจากจะเห็นแบบอย่างจากรุ่นพี่ ยังได้เห็นจากสื่อต่างๆ และประสบการณ์โดยตรง อีกทั้งต้องคอยระมัดระวังตัวเองไม่ให้ถูกทำร้ายโดยการพกพาอาวุธเพื่อไว้ป้องกันตัว ทำให้เกิดความรู้สึกต่อการทะเลาะวิวาทว่าอาจเกิดขึ้นกับตัวเองเมื่อใดก็ได้ จึงเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ขอให้ระมัดระวังตัวเอง พร้อมทั้งจะหลีกเลี่ยง หรือเผชิญเหตุ ตลอดเวลาประกอบกับมูลเหตุของใจของการทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่เกิดจากการเอาคืนกรณีถูกทำร้ายก่อน ซึ่งเป็นมูลเหตุของใจกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันเพื่อให้เข้าร่วมในการ ทะเลาะวิวาทได้เป็นอย่างดี

อาจสรุปได้ว่าปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษานั้นส่วนใหญ่แล้วจะเกิดขึ้นในสถาบันอาชีวศึกษาที่นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาย หรือในแผนกส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาย ที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เคารพบูชาเดียวกัน ประกอบกับมีรุ่นพี่รุ่นน้องที่มีการถ่ายทอดและรับค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่ส่งเสริมให้เกิดการทะเลาะวิวาทอย่างเหนียวแน่นและชัดเจน ซึ่งตราบใดที่ลักษณะดังกล่าวยังมีอยู่ในสถาบันอาชีวศึกษาการแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทให้หมดหรือลดน้อยลงไปคงเป็นไปได้ยาก

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงลักษณะการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่มีเนื้อหาไปในทางสร้างสรรค์ หรือการลดกระบวนการถ่ายทอดค่านิยมที่ส่งเสริมต่อการทะเลาะวิวาทจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง จึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เพราะนักเรียนใหม่ที่สอบเข้ามาเรียนได้ส่วนใหญ่คงไม่มีใครที่จะเข้ามาเพื่อที่จะได้อยู่ในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทแน่นอน การศึกษาหาความรู้เป็นวิชาชีพใส่ตัวเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของนักเรียนเหล่านั้นอยู่แล้ว นักเรียนใหม่เหล่านั้นเปรียบเสมือนผ้าขาว

หากได้เข้ามาสัมผัสกับสิ่งดีๆ ที่ครู อาจารย์หรือนุคตากรเป็นผู้ถ่ายทอดให้ คงจะไม่มีใครที่จะคิดไปสร้างปัญหาแก่ตนเองและสถาบัน ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียน อาชีวศึกษาก็จะลดน้อยหรืออาจหมดไปเลยก็ได้

วิธีการที่จะแนะนำในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เห็นว่าควรจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในส่วนของนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีปัญหาด้านการทะเลาะวิวาท โดยการจัดหลักสูตรใหม่ จากที่เคยใช้เวลาศึกษาในสถาบัน 4 เทอม ใน 2 ปี ให้เป็น 4 หรือ 3 เทอม ใน 1 ปี โดยขยายเวลาเรียนให้มากขึ้นหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการสร้างหลักสูตรการเรียนให้เข้มข้นขึ้น หรืออาจมีการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนของวิชาการที่จะต้องเรียนในสถาบันให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี ส่วนภาคปฏิบัติการหรือฝึกงานนอกสถานทีนั้นก็ให้มีในปีถัดไป ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนดังกล่าวจะเป็นไปได้เพียงใดนั้นก็จะต้องมีการศึกษาเพื่อความเหมาะสมและเป็นไปได้ต่อไป

จากวิธีการดังกล่าวจะเห็นได้ว่านักเรียนอาชีวศึกษาเหล่านั้นจะใช้เวลาในการศึกษาในสถาบันเพียง 1 ปี ก็จะออกจากสถาบันไป รุ่นใหม่ๆ เข้ามาก็จะไม่มีเวลาพบปะสังสรรค์กับรุ่นพี่ที่จะคอยถ่ายทอดและรับคำนิยม ความเชื่อ และทัศนคติต่างๆ ที่ส่งเสริมต่อการทะเลาะวิวาท มีแต่เพียงครู อาจารย์หรือนุคตากรของทางสถาบันเท่านั้นที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ หรือระบบคำนิยม ความเชื่อ หรือทัศนคติที่ดีงามในทางสร้างสรรค์ ประกอบกับเวลาของการศึกษาที่มากขึ้นทำให้เวลาในการที่จะรวมกลุ่มดื่มสุรากันหลังเลิกเรียนของนักเรียนอาชีวจะเหล่านี้น้อยลงตามไปด้วยเพราะต้องใช้เวลาและความสำคัญกับการเรียน

นอกจากการปรับปรุงหลักสูตรในด้านการเรียนการสอนของคณะหรือแผนกที่มีปัญหาเรื่องการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาดังกล่าวแล้ว ทางสถาบันการศึกษาเองก็มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการปกครองดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งที่สถาบันและข้อมูลปัญหาต่างๆ ของนักเรียนเมื่ออยู่นอกสถาบัน ควรจะได้จัดให้มีครู อาจารย์ หรือนุคตากร ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ หรือปกครองดูแลนักเรียนในปริมาณที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนอย่างทั่วถึงทุกคน สถาบันและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองและเยาวชนก็ต้องให้ความสำคัญกับนักเรียนเหล่านี้เป็นอย่างมากด้วย ควรจะได้มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้เด็กเหล่านี้ได้เข้าร่วม เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้ใช้เวลาไปในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์มากขึ้น เป็นการดึงเอาพลังความรู้ความสามารถของเด็กนักเรียนเหล่านี้ให้แสดงออกไปในทางที่ถูกที่ควรต่อไป

ผู้ปกครองของนักเรียนเองก็มีส่วนสำคัญจำเป็นต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างเต็มที่ ในการที่จะดูแลบุตรหลานของตนเองให้เป็นบุคลากรที่ดีมีคุณภาพในอนาคตต่อไป

5.4 ปัญหาที่พบในการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์บางรายไม่เต็มใจในการตอบแบบสอบถามมากนัก ทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง สาเหตุดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยมที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทและเป็นการศึกษาเฉพาะรายซึ่งเป็นเสมือนการนำเอาค่านิยมพฤติกรรมในด้านไม่ดีมาเปิดเผยให้ผู้อื่นได้รับรู้ เป็นผลให้นักเรียนอาชีวะดังกล่าวเกิดความไม่สบายใจ เมื่อมีผู้มาขอข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการศึกษาจึงไม่อยากจะตอบคำถามตามความจริง จึงเป็นการยากที่จะได้รับคำตอบที่แท้จริงหรือความร่วมมืออย่างเต็มที่จากผู้ตอบคำถามหรือให้สัมภาษณ์

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

5.5.1 เนื่องจากในแต่ละสถาบัน ลักษณะการทะเลาะวิวาทหรือการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ ที่ส่งเสริมต่อการทะเลาะวิวาทไม่เหมือนกัน ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการแก้ปัญหาในแต่ละสถาบัน จึงควรได้มีการศึกษาเปรียบเทียบในแต่ละสถาบันเพื่อจะได้หาวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

5.5.2 ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้ใช้เครื่องมือทำการศึกษาเพียง 2 อย่าง คือ ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะได้มีการสังเกตการณ์พฤติกรรมภายในประกอบด้วย เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องยิ่งขึ้น